

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0217

Profesija

Dārzkopības speciālists

Kvalifikācijas līmenis

4

Nodarbinātības apraksts

Dārzkopības speciālists strādā kā speciālists vai vada saimniecību atklātā lauka vai zemstikla dārzenkopībā, augļkopībā, stādāmā materiāla audzēšanā, puķkopībā. Iespējama šaurāka specializācija minētajās nozarēs. Saimniecībā speciālists nodrošina, saimniecības stabilitu darbību, vada darbinieku kolektīvu, plāno visus darbus un nodrošina to izpildi, izstrādā dārzkopības produkcijas ražošanas tehnoloģijas un organizē to izpildi, nodrošina darbu mehanizācijas iespējas, izstrādā mēslošanas un augu aizsardzības programmas, nodrošina konkurētspējīgas kvalitātes standartiem atbilstošas produkcijas ražošanu. Dārzkopības speciālists pārzina mārketingu un vada produkcijas realizāciju, plāno nozares vai saimniecības paplašināšanu un attīstību, organizē tās veiksmīgu ekonomisko darbību, nodrošina grāmatvedības datu sakārtošanu atbilstoši Latvijas valsts likumdošanai. Ceturtā līmeņa dārzkopības speciālists spēj analizēt ražošanas procesu norisi.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Organizēt un plānot darbu dārzkopības produkcijas ražošanas uzņēmumā.	1.1. Izstrādāt saimnieciskās darbības uzdevumus un atbilstoši i plānot konkrētus darba procesus. 1.2. Nodrošināt kultūru audzēšanas tehnoloģiju izstrādi un izpildi atbilstoši izvēlētajiem termiņiem, audzēšanas apstākļiem un finansiālajām iespējām. 1.3. Izvēlēties un organizēt augsnes apstrādes, sējas, stādīšanas vai stādījumu ierīkošanas, darbu mehanizācijas, mēslošanas, kopšanas, augu aizsardzības, ražas novākšanas un produkcijas realizācijas darbus atklātā laukā un siltumnīcās dažādām dārzkopības kultūrām. Zināt darba specifiku un ekspluatācijas īpatnības siltumnīcās un vadīt darbus tajās. Mācēt izaudzēt ekoloģisko produkciju. 1.4. Plānot saimnieciskās darbības perspektīvo attīstību, darbu un audzēšanas apstākļu uzlabošanu un darbības paplašināšanu.
2. Organizēt un vadīt darbu dārzkopības saimniecības darbinieku kolektīvā.	2.1. Plānot un vadīt darba procesu saimniecības darbinieku kolektīvā. 2.2. Nodrošināt darbinieku savstarpēju sadarbību un pozitīvu atmosfēru darba kolektīvā, ievērojot saskarsmes pamatprincipus un darba ētiku. 2.3. Rūpēties par strādājošo darba apstākļiem un to uzlabošanu. 2.4. Prast uzklaut darbiniekus gan ikdienas darbu vadīšanā, gan darba uzlabošanas priekšlikumos un pretenzijās. Mācēt izteikt atzinību par kvalitatīvu darbu.
3. Organizēt izejvielu sagādi uzņēmuma darbības nodrošināšanai.	3.1. Organizēt savlaicīgu nepieciešamo šķirņu sēklu, stādāmā materiāla sagādi, mācēt to izaudzēt. 3.2. Aprēķināt un nodrošināt vajadzīgajā daudzumā darbaspēku, tehniku, darbarīkus, mēslošanas, augu aizsardzības līdzekļus, kurināmo, taru, fasējamo materiālu u.c. 3.3. Nodrošināt un kontrolēt izejmateriālu un tehnikas, darbarīku efektīvu izmantošanu un saudzēšanu.
4. Nodrošināt saimnieciskās darbības datu uzskaiti, apkopošanu.	4.1. Sastādīt un kontrolēt uzskaites un atskaites dokumentāciju atbilstoši Latvijas likumdošanai. Kontrolēt vai vadīt lietvedību. 4.2. Sastādīt darba, produkcijas realizācijas u.c. līgumus, kontrolēt to izpildi. 4.3. Izstrādāt kultūru audzēšanas tehnoloģiskās kartes un plānot, aprēķināt, izvērtēt veicamo darbu, izejvielu, kultūru audzēšanas, iekārtu u.c. izmaksas.
5. Organizēt saražotās produkcijas realizāciju.	5.1. Nodrošināt produkcijas ražošanu atbilstoši kvalitātes prasībām., ievērot realizācijas termiņus. Spēt nodrošināt produkcijas ražošanu atbilstoši Eiropas savienības kvalitātes standartiem un citām kvalitātes prasībām 5.2. Nodrošināt realizējamās produkcijas sortimentu, piegādes daudzumu atbilstoši klienta prasībām, saskaņojot laikus, fasējumu 5.3. Organizēt realizācijas iespējas vai slēgt produkcijas realizācijas līgumus. 5.4. Nodrošināt saimniecības un saražotās produkcijas reklāmu.
6. Uzraudzīt darba drošības un vides saudzēšanas pasākumu ievērošanu saimniecībā.	6.1. Kontrolēt darba aizsardzības un darbinieku drošības noteikumu izpildi, strādājot ar ražošanas procesā nepieciešamo tehniku. 6.2. Veikt darbinieku instruktāžas un nodrošināt instrukciju ievērošanu. 6.3. Nodrošināt pirmās palīdzības sniegšanu nelaimes gadījumos.

	<p>6.4. Nodrošināt vidi saudzējošu noteikumu ievērošanu un nepiesārņošanu ar pārļiekām un nepārdomātām devām, nepareiziem lietošanas laikiem, nemākulīgu rīcību.</p> <p>6.5. Ievērot personīgo un ražošanas higiēnu, nodrošināt ražošanas telpu un vides sakopšanu.</p> <p>6.6. Panākt individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu veselībai kaitīgos apstākļos.</p>
7. Novērtēt saimnieciskās ražošanas darbību un plānot tās turpmāko attīstību.	<p>7.1. Novērtēt saimnieciskās darbības rezultātus un izstrādāt pasākumu plānu darbības uzlabošanai, paplašināšanai.</p> <p>7.2. Izstrādāt biznesa plānu ar ekonomisko pamatojumu saimniecības turpmākās darbības uzlabošanai un paplašināšanai, arī nepieciešamo kredītu saņemšanai.</p>
8. Turpināt pašizglītību un kvalifikācijas celšanu sev un citiem strādājošiem.	<p>8.1. Sekot dārzkopības attīstībai Latvijā un pasaulē presē, semināros,ursos.</p> <p>8.2. Piedalīties pieredzes apmaiņas pasākumos Latvijā un arī ārzemēs.</p> <p>8.3. Turpināt speciālās literatūras studēšanu.(arī svešvalodās).</p>

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

- Specializēta dārzkopības (augļkopības, atklātā lauka vai zemstikla dārzenkopības, puķkopības u.c.) lielsaimniecība, kas darbojas uz rūpnieciskiem pamatiem. Dārzkopības saimniecība konkrētā reģionā ar tur esošo mikroklimatu, augsnēm, ūdens resursiem. Siltumnīcu platībās specifisks mikroklimats.
- **Fizikālie:** Strādājošiem jāreķinās ar darbu nelabvēlīgos klimatiskos apstākļos pie pazeminātām un paaugstinātām temperatūrām, augsnes un gaisa mitruma, nokrišņiem, putekļiem, caurvējiem. Darbs ar dārzkopības tehniku, mehānismiem, darbarīkiem.
- **Bioloģiskie:** Saskare ar augsni, substrātiem, ūdeni, organisko mēslojumu, kukaiņiem, fitopatogēniem, augu sulām, ziedputekšņiem u.c. (iespējama alerģija).
- **Ķīmiskie:** Vides tīrības pakāpe (iespējams gaisa un ūdeņu piesārņojums), saskare ar pesticīdiem un minerālmēsliem.
- **Organizatoriskie:** Dārzkopības speciālistam jāpārzina dārzkopībā veicamo darbu specifiku un jāspēj gan strādāt patstāvīgi, gan vadīt un uzraudzīt zemāka (1., 2., un 3.) kvalifikācijas līmeņa profesijā nodarbinātos.

Īpašas prasības uzdevumu veikšanai

Prasme strādāt individuāli un vadīt darbinieku kolektīvu, nodrošinot augsti profesionālu darbību dārzkopības jomā. Elastīga pieeja dažādās netradicionālās situācijās. Spēja ātri pieņemt lēmumus, nodrošināt optimālu agrotehniku., uzņemties atbildību par veicamajiem darbiem un ražošanas procesu kopumā. Var konsultēt pārējos ražotājus dārzkopības jomā. Stabīlas zināšanas un prasmes augu aizsardzības preparātu lietošanā (apliecība augu aizsardzības preparātu lietošanai). Prasme profesionāli tulkot un lasīt informāciju par dārzkopības kultūrām no svešvalodām kā arī saprasties ar klientiem un darbiniekiem, kas nerunā valsts valodā. Vēlamas auto un traktora vadīšanas tiesības, kas nodrošina savlaicīgu darbu uzraudzīšanu un vadīšanu.

Prasmes

Specifiskās prasmes profesijā	Kopīgās prasmes nozarē	Vispārējās prasmes/spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Mācēt nospecializēt saimniecību atkarībā no paša spējām un interesēm, augsnes un klimata īpatnībām, finansiālajām un realizācijas iespējām. • Pazīt izplatītākās un netradicionālās dārzkopības kultūras un to izplatītākās šķirnes un zināt to audzēšanas specifiku. • Izvēlēties audzējamo kultūru optimālo agrotehniku, mēslojumu, augu aizsardzības līdzekļus, šķirnes atbilstoši saimniecības specializācijai. • Pielietot bioloģiskās metodes, audzējot ekoloģisko produkciju. • Pielietot pašam un mācēt parādīt mazāk kvalificētiem darbiniekiem specifiskas ar dārzkopības kultūru pavairošanu un audzēšanu saistītas darba iemaņas (lauku un siltumnīcu augsnes un substrāta sagatavošana, sēja, dēstu audzēšana, acošana, potēšana, stādīšana, augu specifiska kopšana u.c.). • Ierīkot kokaudzētavu, augļudārzu u.c, daudzgadīgos stādījumus, izvēlēties dārzeņu vai puķu audzēšanai piemērotākās siltumnīcas, nodrošināt to ekspluatācijas īpatnības. • Plānot audzējamās platības atbilstoši augsnes īpatnībām, augu maiņas un mēslojuma izmantošanas efektivitātes principiem. • Saplānot un nokomplektēt darbam nepieciešamās mašīnas un mehānismus, izejvielas, darbaspēku, mācēt strādāt ar dārzkopības tehniku. (nepieciešamas auto un traktora vadīšanas tiesības). • Nodrošināt realizācijas vietas un iespējamus klientus, realizējamās produkcijas kvalitāti. • Izvēlēties produkcijas pārstrādes veidus, lai saglabātu nerealizēto produkciju līdz realizācijai izdevīgākam laikam. • Izstrādāt un nodrošināt veicamo darbu plānu un izdarīt korekcijas atkarībā no konkrētās situācijas. • Izstrādāt saimniecības attīstības biznesplānu iespējamo kredītu saņemšanai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spēja vadīt dārzkopības produkcijas ražošanas uzņēmumu profesionālā līmenī. • Vadīt darba kolektīvu ražošanas uzņēmumā. • Savstarpēji saistīt notiekošos procesus augos un augsnē dažādās attīstības stadijās, analizēt situāciju un pielāgot veicamos darbus atbilstoši konkrētai situācijai. • Aprēķināt vajadzīgā daudzumā darbam nepieciešamās izejvielas, darbaspēku, noteikt audzējamās platības, darba apjomu. • Iemērīt laukus, aprēķināt to platību. • Darba drošību un vidi saudzējošas darbības nodrošināšana. • Nodrošināt ražojamās produkcijas kvalitātes prasības. • Nodrošināt apkārtējās vides sakopšanu un saudzēšanu jebkuros darba apstākļos. • Vadīt saimnieciskās darbības uzskaiti un atskaites dokumentācijas sakārtošanu, kontrolēt to izpildi. • Strādāt ar datoru, ievadīt saimniecības datus, veikt to apstrādi un analīzi. • Analizēt saimniecības finanšu darbību. • Mācēt rīkoties ar dārzkopībā esošo tehniku (nepieciešamas auto un traktora vadīšanas tiesības). • Saprast un lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un svešvalodās (angļu/vācu un krievu). • Tulkot informāciju no svešvalodām un saprasties ar klientiem un darbiniekiem, kas nerunā valsts valodā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prasme strādāt individuāli un grupā. • Saskarsmes kultūra un prasme saprasties ar darbiniekiem un klientiem. • Pārliecināt citus un argumentēt savu viedokli. • Spēja strādāt kvalitatīvi un lietišķi, ātri pieņemt lēmumus. • Elastīga pieeja netradicionālās situācijās. • Plānot savu un padoto darbus, to laikus un apjomus, noteikt prioritātes. • Pielietot apgūtās zināšanas praksē. • Sniegt nepieciešamo informāciju darbiniekiem un klientiem. • Pilnveidot kvalifikāciju. • Noformēt lietišķos dokumentus. • Ievērot profesionālās ētikas principus un darba likumdošanu. • Ievērot darba higiēnas un drošības prasības darba kolektīvā.

Zināšanas

Zināšanas	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Dārzkopībā lietojamo augu, to šķirņu sortiments augļkopībā, dārzenkopībā, puķkopībā.			
Dārzkopības kultūru audzēšanas specifika atklātā laukā un siltumnīcās.			
Viengadīgie un daudzgadīgie stādījumi, to ierīkošana un kopšana.			
Augu pavairošanas metodes.			
Augu morfoloģija un fizioloģija			
Augkopības kultūru audzēšanas īpatnības augu sekas un augsnes ielabošanas nodrošināšanai.			
Audzēšanai piemērotās augsnes, substrāti, to ielabošana.			
Augu mēslošanas līdzekļi, to lietošanas īpatnības.			
Augu aizsardzība pret nezālēm, kaitēkļiem, slimībām.			
Mašīnas un mehānismi, to lietošana darbu mehanizācijā.			
Siltumnīcu būves, to iekārtojums un ekspluatācijas īpatnības.			
Augļu un dārzeņu glabātuves.			
Darbu organizācija un plānošana.			
Saimniecības datu uzskaitē, grāmatvedības dokumentācija.			
Biznesa pamati.			
Uzņēmējdarbības pamati.			
Uzņēmuma un darba kolektīva vadīšana.			
Dārzkopības produkcijas uzglabāšana.			
Pārstrādes pamati.			
Produkcijas realizācijas īpatnības, kvalitātes prasības. Standarti.			
Darba aizsardzības noteikumi. Pirmās palīdzības sniegšana.			
Vides mācība, ekoloģija.			
Lietišķā informātika, darbs ar datoru. Datu apstrāde un analīze.			
Izmēģinājumu veikšana dārzkopībā.			
Profesionālā svešvaloda (angļu/vācu un krievu), augu, slimību un kaitēkļu latīniskie nosaukumi.			
Bioloģiskās lauksaimniecības īpatnības.			
Dārzaugu selekcijas un sēklaudzēšanas pamati.			
Apstādījumu veidošana un kopšana.			
Lietišķā matemātika.			
L/s likumdošana dārzkopības uzņēmumā.			
Zemes ierīkošanas un meliorācijas principi.			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs

- Eleonora Mārciņa, Bulduru dārzkopības vidusskola, dārzenkopības skolotāja lauksaimniecības un pedagogijas maģistre;
- Ilze Grāvīte, Bulduru dārzkopības vidusskolas augļkopības skolotāja, izglītības metodiķe;
- Anita Onkele, Bulduru dārzkopības vidusskolas puķkopības skolotāja, SIA “Onava” direktore

Konsultanti:

- Kārlis Strazdiņš, z/s “Galiņi” vadītājs;
- Māris Malcenieks, z/s “Bračas” vadītājs;
- Māra Skrīvele, Dobeles DSIS zinātniece;
- Dzidra Kreišmane, LLU Lauksaimniecības fakultātes dekāne

Profesijas standarta eksperti

- Jānis Bērziņš, Asociācijas “Latvijas Dārznieks” Valdes priekšsēdētājs;
- Edīte Kaufmane, Valsts Dobeles Dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacijas direktore;